

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo
Cene: Letno 32 din, polletno 18 din,
četrtletno 9 din; inozemstvo 64 din.
Poštno-čkovni račun številka 10.603
Reklamacije niso poštno proste.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESECNO PRILOGO „KMECKO DELO“

Uredništvo in upravljanje: Maribor, Koroška 5.

Telefon 21-13

Cene inseratov: Cela stran
din 2000,—, pol strani din 1000,—
četrt strani din 500,—, 1/2 strani
din 250,—, 1/4 strani din 125,—
Mali oglasi vsaka beseda din 1,—

Vojna na zapadu sedaj in leta 1914

Prodor Nemcev do Rokav. skega preliva

V našem zadnjem vojnem poročilu smo beležili prizadevanje nemških motoriziranih oddelkov, da bi dosegli Rokavski preliv med Francijo ter Anglijo in bi bila s tem prodorom odrezana francoska armada od angleških in belgijskih čet, katere držijo fronto v Belgiji. Nemcem je 21. maja resnično uspelo, da so dosegli ta cilj z zavzetjem Arrasa in Amiens in z dosego obmorskega cilja mesta Abbeville ob ustju reke Somme.

Zakaj je bil nemški četam mogoč pohod do morja?

Deveta francoska armada, ki je štela 3—4 divizije pehote in eno oklopno divizijo, bi naj bila držala črto La Fere-St. Quentin-Peronne-Cambrai-Vallenciennes. Nemci so to francosko armado razbili. Nato so podaljšali nemški oddelki svoj vdor v obliki klina od St. Quentin na Amiens-Arras in do Abbeville ob morju. Na jugu na fronti La Fere-Rethel-Sedan so se bili 21. maja tudi srditi boji, a ti so bili le bolj postranskega pomena, da bi pritegnili čim več francoskih sil nase.

Novo vprašanje

Koj po posrečenem prodoru do morja je nastalo novo vprašanje: Kakšna bo usoda zavezniške vojske v Belgiji? Po zapadni Belgiji se gibajoča zavezniška armada, katero tvorijo jedro belgijske vojske, angleški pomožni kor in nekaj brzih divizij Francozov, je bila po doseženem nemškem uspehu odrezana od francoske armade v severni Franciji. Naloga zavezniške enomilijonske armade bi bila, da okrene svojo fronto proti klinastemu nemškemu prodoru. Od rešitve tega vprašanja je odvisna usoda zavezniških sil na desnem boku nemškega prodornega klina. Ako bi pa zavezniški vojski v zapadni Belgiji in Flandriji ne uspelo, da spremeni fronto, potem ji ne preostane drugega, kakor najhitreje vkrcaje v severnofrancoskih in belgijskih pristaniščih. Vkrcavanje bi pa morali zaščititi Angleži z močnimi zračnimi in pomorskimi silami pred nemškimi bombniki ter podmornicami.

Nemški napadi z motocikli

V najnovejšem času so se začeli Nemci posluževati pri probnih poskusih motociklov. V prvih črtah je na delu okrog 60.000 nemških motociklistov. Motociklisti se zaženejo po vseh potih, ki nudijo količjak izgleda za prehod, z največjo brzo in skušajo povzročiti zmešnjave med francosko vojsko. Motociklistični oddelki so oboroženi samo s strojnimi in drugim manjšim orožjem. Vojaški strokovnjaki ne pripisujejo motociklistom posebnega in odločilnega pomena. Kljub lahкому oboroženju pa je ravno nemški motociklistom uspel zadnji prodor pri Amiensu in Arrasu. Poslednje mesto so zavezniške čete zopet osvojile že čez 24 ur.

Vrhovni poveljnik zavezniške vojske
na francoskem bojišču Weygand

Mnenje vrhovnega zavezniškega poveljnika

Novi vrhovni poveljnik zavezniških čet maršal Weygand je 22. maja ob zori z letalom odpotoval v zapadno Belgijo, kjer se je sestel z glavnimi poveljniki angleško-belgijske enomilijonske armade, o kateri trdijo Nemci, da je v škripcih. Weygandov posvet je trajal več ur, nakar se je vrnil maršal zopet v Pariz. V Parizu je g. Weygand po pregledu frontnega položaja podal francoskemu ministrskemu predsedniku Reynaudu izjavo, ki je polna zaupanja v zmago zavezniškega orožja. G. Reynaud je rekel: »Vrhovni poveljnik vojske mi je sporočil, da ima popolno zaupanje glede položaja pod pogojem, če bo storil vsakdo svojo dolžnost z največjo vztrajnostjo. Civilno prebivalstvo se ne sme pustiti prestrašiti zaradi pojavljanja sovražnih mehaniziranih kolon, ki so prevzele vlogo konjenice v prejšnjih časih. Prebivalstvo naj ostane na svojih mestih in naj nadaljuje delo. Popuščanje dela slabi državo. Ponavljam še enkrat: Če vzdržimo en mesec — in vzdržati moramo — bomo imeli tri četrtine poti do zmage za seboj!«

Kljub prvemu velikemu uspehu Weyganda za zavezniške še vedno resen položaj

Prvi veliki uspeh novega zavezniškega vrhovnega poveljnika Weyganda je ta, da je znal uvesti v kratkem času red v zmedeni položaj v francoski vojski po probu Dala-dierjeve črte in po prodoru nemških napadalnih oklopnih divizij proti Rokavskemu prelivu. Že zadnji petek je pričakoval svet dalekosežno odločitev v poteku srditih bojov v trikotu Arras-Amiens-Cambrai. Položaj na tem nevarnem mestu je že tako daleč, da bodo poskušali zavezniški z vsemi silami presekat kakih 40 km široki najožji del nemškega

vdornega klina med Cambraiom in Amiensom. Vendar pa niso bile priprave za odločilno bitko še za ta dan končane. Sigurno se pripravljajo v tem trikotu udar, ki bo odločil tudi o usodi zavezniške vojske v severni Belgiji, pokrajini Artois in francoski Flandriji. Vsak trenutek lahko prične v tem predelu nemška ofenziva proti jugu ali pa tudi razbremenilna francoska protiofenziva za rešitev zavezniške vojske v Belgiji in nemškega obroča, ki se vedno bolj zožuje po zasedbi obmorskega mesta Boulogne, obkolitvi važnega pristanišča Calais, zavzetju mesta Gent v severni Belgiji in po prekoračenju reke Lys.

Italijanska napoved o nemškem napadu na Anglijo

Iz Italije so se raznesle vesti, da pripravlja Nemčija v kratkem neposredni napad na Anglijo. Ta naval bi naj pričel, kakor hitro bi bile prisiljene k predaji zavezniške čete v Belgiji in severnovzhodni Franciji, ki so obkoljene od Nemcev. Ni pa izključeno, da se spuste Nemci nad Anglijo ne glede na vojni položaj v Belgiji. Dejstvo je, da pripravljajo Nemci veliko armado na svojih, danskih in celo norveških obalah, ki se lahko vsak čas vkrca na letala in ladje. Nemški načrt za napad na Anglijo je pripravljen zelo temeljito in z zanesljivimi sredstvi. Italijanska poročila trdijo tudi, da se bo poslužila Nemčija proti Angležem novega orožja, katero bo povzročilo največje presenečenje.

Angleži se pripravljajo na obrambo

Priprave za obrambo proti verjetnemu nemškemu vpadu so v vsej Angliji v polnem teku. Bile so tudi izvršene važne spremembe v vrhovnem vodstvu armade. Novi šef celotnega generalnega štaba je sir John Deal, dosedanji šef general Ironside je imenovan za poveljnika angleške armade, ki ima nalogo očuvati Anglijo samo pred napadi. General sir Kirk je bil upokojen. Odrejena je izpraznitev vse južne Anglije. Nešteto vlakov prevaža šolske otroke in prebivalstvo proti severu.

Dočim so se vršile zadnje nedelje po vseh cerkvah angleškega svetovnega vladarstva molitve za zmago, je prvič to nedeljo delala vsa industrija. Delovne ure so se pomnožile od 48 na 55 na teden in uvedeno je sedemdnevno tedensko delo. Samo v London vozi nove obveznike dela po novem zakonu o izrednih pooblastilih 147 izrednih vlakov vsak dan. Zadnje nedelje je letalska industrija prevzela 3000 delavcev iz železniške službe. Število delavstva se je samo v teku nedelje v Londonu dvignilo za več desetstisoč. V soboto, 25. maja, je vstopilo v vojsko novih 320.000 vojakov, starih 27 let. Na nabor pa se je javilo novih dva milijona mož.

Nov položaj v Sredozemlju na vidiku

V zvezi z napovedjo nemškega vpada v Anglijo se pripravljajo tudi nov položaj na Sredozemlju.

Italijanske napovedi

Italijanski prestolonaslednik Umberto je kot inspektor pehote naslovil na vojake povelje, v katerem jih poziva, naj bodo pripravljeni, kajti italijanska pehota bo imela v kratkem priliko dokazati svetu, kaj zmore.

Italijanski zunanji minister grof Ciano, ki se je vrnil iz Albanije, je ob priliki inspekcije del imel na delavce nagovor, v katerem je poudaril, da bodo imeli priliko izvršiti še večja dela kakor doslej z lopato. Delavci so navedeno odgovarjali: »S puško!«

Mussolini je sprejel zadnjo nedeljo pet volilnih šefov armade ter za njimi ravnatelje težke industrije za proizvodnjo topov.

Županstva vseh italijanskih mest so prejela navodila, da store vse ukrepe, ki bi bili potrebni v vojnem stanju, kar se tiče protiletalske obrambe.

Zavezniki in njih prijatelji pripravljeni na Sredozemlju

Zaradi vojnega razpoloženja Italije je na področju vsega Egipta zaukazana stroga pripravljenost. Zahodni predeli Egipta, ki mejijo na italijansko Libijo, so bili razglašeni za vojni področje. Celokupna angleško-egiptska voj-

na sila je krenila iz svojih garnizij in vojašnic ter tabori na prostem v šotorih, zlasti ob zahodnih puščavskih predelih. Zatemnitev mest, ki je doslej veljala samo za severni Egipt, je bila raztegnjena 26. maja na vso državo. Egiptski vojni minister je v zvezi z vojnimi pripravami izjavil, da zaupa v sijajno oboroženost angleško-egiptske armade, v nezlomljivi duh vojakov ter lahko mirno izjavi, da je Egipt pripravljen do zadnjega moža. Storjeni so bili tudi vsi ukrepi, potrebni za pobijanje delovanja pete kolone, in so morali vsi tujci izročiti orožje. V vsakem, pa tudi najmanjšem kraju je bila organizirana krajevna obramba proti padalcem. Zastrazeni so vsi mostovi, javna poslopja ter prometne naprave. Vse je pripravljeno za odbitje napada. Edino, kar v Egiptu še nosi pečat miru, so večne peramide. Enaki obrambni ukrepi so bili storjeni s strani angleške in francoske armade v Siriji, Palestini ter globoko doli do osrednje Afrike, v Kenji, Ugandi ter severni in južni Rodeziji. Prav tako so bili storjeni vsi vojni ukrepi na drugi strani Libije, v francoskem Tunisu, Maroku ter globoko doli do Sahare.

Vojni dogodki danes in v svetovni vojni

Vojni dogodki danes in med svetovno vojno so si na zapadu v marsičem slični. V boljše razumevanje za zaveznike danes resnega položaja na zapadnih bojiščih hočemo čitateljem — posebno starejšim — osvežiti spomin na vojni položaj v istih krajih na zapadu v svetovni vojni.

Velika nemška ofenziva leta 1914

V poletju 1914 se je odločila Viljemova Nemčija za silovit napad na zapadu in za obrambni način bojevanja napram Rusiji.

Nemci so postavili za veliko ofenzivo in za vdor v nevtrarno Belgijo pet armad. Vpad se je izvršil, kakor tudi tokrat, pri močni belgijski trdnjavi Liege, koje utrjene pasove je razbila najtežja nemška artilerija od 5. do 7. avgusta. Po zavzetju lieških vrat se je

spustila I. nemška armada pod poveljstvom von Glucka v smeri proti belgijski prestolnici Bruselj, II. armada z generalom Bülowom na čelu je šla preko Liegea, III. armada von Hausena je drla k Dinantu, IV. pod vojvodom Albrechtom Württemberškim preko Sedana in V. pod pruskim prestolonaslednikom preko Longvyja v Francijo. Trdnjava Maubeuge, zbirališče angleških rezerv, je bila obkoljena, prav tako Longvy. Dne 26. avgusta je bila dosežena črta od Cambraija do južnih Vogezov.

Protisunek Francozov iz Nancyja v Lotaringijo je vzdržala nemška vojska pod poveljstvom bavarskega prestolonaslednika Rupprehta, onega iz Belfora v Alzacijo pa čete generala von Heeringena. Nemška vojska se je razlila po hudih bojih v notranjost, angleški pomožni zbor, ki je hitel Francozom na pomoč, se je po spopadu pri Maubeuge 26. in 27. avgusta ter pri St. Quentinu dne 28. avgusta moral umakniti.

Položaj za zaveznike je bil že tako nevar, da se je preselila francoska vlada dne 3. septembra iz Pariza v Bordeaux. Francoska armada se je umikala neprestano pred nemško napadalno premočjo. Konjenica nemškega generala von Glucka se je približala 4. septembra Parizu na 50 km.

Nemška fronta se je raztegnila od Amiensa mimo Meauxa, Crecyja, Vitryja ter v loku k Verdunu. Trdnjava Maubeuge je padla dne 7. septembra.

Pomenljiv izrek francoskega maršala Focha

V dneh, ko je bilo nemško vrhovno vodstvo prepričano, da mora pasti v najkrajšem času Pariz, je izrekel francoski in že rajni maršal Foch tele pomenljive besede o silovitosti in zmagovitosti nemških navalov: »Če vržete velik kamen sredi barja, se pojavi okrog njega ogromen val. Drugi že ni več tako močan, tretji je rahel, nadaljnji komaj zaznaven. Tako je tudi z ofenzivo.«

Zmagoviti zavezniški protisunek

Francoski maršali in generali pa so bili na delu v vsej naglici za protisunek v trenutkih, ko bi se zmagovito valovanje nemških napadalnih sunkov vsaj nekoliko poleglo.

Med odličnimi veščaki, ki so pripravili francosko protiofenzivo, je bil sedanji vrhovni poveljnik zavezniških obrambnih sil maršal Weygand.

Prišlo je 5. septembra ob reki Marni do odločilne bitke, ki je trajala z vso silovitostjo do 12. septembra. Ta francoski protitudarec je bil zmagovit za zaveznike, Pariz je bil rešen, fronta se je pomaknila daleč nazaj in se pozneje ni več toliko približala francoskemu prestolnemu mestu.

Pred spoprijemom glavnih sil obeh taborov

Težišče vsake ofenzive je, da uspe v glavnem le spočetka, ko je probojna sila čet sveža ter na višku. Nemško vrhovno poveljstvo se je pri tej ofenzivi poslužilo izkušenj iz Poljske in od drugod s ciljem kolikor mogoče nagle in odločilne zmage. Nemški sunki so se razlili v kraje, ki so bili tudi med svetovno vojno pozorišče najlutejših ter odločilnih bojev. Globoki klini nemških motoriziranih divizij, ki so se kakor pahljača spustili v francosko ozemlje, so s posameznimi oddelki dosegli dve važni železniški križišči, eno pri Laonu, tik pred zgodovinskim bojiščem iz svetovne vojne, Chemin de Dammes, drugo pri Amiensu, kjer se tok ofenzive razliva k morju.

Na vsem velikem prostoru nemškega »žepa« v Franciji so pa vmes postojanke, kjer se na vrzeli med prednjimi motoriziranimi oddelki in nemško prodirajočo pehoto še vedno drže velike zavezniške sile. Frontni potek je nejasen, prednje udarne sile premešale, da bo končni pregled ofenzivnega učinka mogoč šele, ko se bodo po preosnovanjih spoprijele glavne sile obeh taborov.